כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים

הַמַּאֲמָר
הַשְּׁבוּעִי

מאמר

בכ"ה בכסליו

האדמו"ר הזקן

שבוע פרשות מקץ־ויגש · חנוכה

הַמַּאֲמָר
הַשְּׁבוּעִי

מאמר

בכ"ה בכסליו

האדמו"ר הזקן

שבוע פרשות מקץ־ויגש · חנוכה

בע"ה

לחיים לחיים!

אנחנו יוצאים מיום י"ט כסליו **ומיד נכנסים** – בלי להפריד חלילה – **לימי החנוכה** הבאים עלינו לטובה!

בשבועיים הקרובים נלמד **לכבוד חנוכה** מאמר **"בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה"** מפרשת וישב בספר 'תורה אור' של **אדמו"ר הזקן**. בעל הגאולה (שאנחנו לא רוצים להיפרד ממנו)...

המאמר שואל את **השאלות היסודיות ביותר בנוגע לחנוכה**: מה עניין הנרות, למה תיקנו לברך עליהם, ומדוע תיקנו הלל והודאה?! כל זאת יבואר על ידי **הסבר פנימי ומעמיק** על מהותו הרוחנית של חנוכה.

אבל בשביל להבין **מהו חנוכה** אנחנו מרוויחים **מאמר גדוש ועמוס בכל טוב** של דברי אלוקים חיים יסודיים ומיוחדים אודות **עבודות בית המקדש**: הקרבת התמיד, הדלקת הנרות והעלאת הקטורת – כאשר כל זה לא חורג **מהיסוד החסידי**: הכל **פוגש אותנו בעבודת ה' היומיומית שלנו**. ממש לא כדאי לפספס.

הכנה אמיתית, חסידית ורצינית לימי החנוכה האהובים.

שיהיה חנוכה מאיר באור גדול לכל עם ישראל ונזכה ל'חנוכת הבית' לה אנו מייחלים ומצפים וחותרים בכל כוחינו!

ערב יום י"ט כסליו תשפ"ה
מגדל העמק

תוכן:

"בכ"ה בכסליו" - מבואר ..... ג
נקודה למחשבה ..... ל

"בכ"ה בכסליו"

(אדמו"ר הזקן - תורה אור דף כ"ט, א)

מבואר

שאלות פתיחה

א. בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה כו' שכשנכנסו יונים להיכל וכו'. וכשגברו מלכות בית חשמונאי ונצחום לא מצאו אלא פך א' של שמן כו'. לשנה אחרת קבעום ח' י"ט בהלל והודאה. להבין ענין הלל וענין הודאה.
וגם להבין למה תקנו בנס זה להדליק נרות זכר למקדש שמצאו פך א' של שמן כו' ולא תקנו כן בשאר נסים. וגם מה ענין נרות להלל והודאה.

כתוב בברייתא שחוגגים את חנוכה בכ"ה בכסליו, כי כאשר היונים נכנסו לבית המקדש הם טמאו את כל השמנים, וכאשר החשמונאים נצחו וחזרו לבית המקדש הם לא מצאו שום פך שמן טהור חוץ מפך אחד קטן. היה נס והפך הקטן הספיק להדליק את כל הנרות במשך שמונה ימים. בשנה הבאה קבעו בשמונת הימים האלו יום טוב בהלל והודאה.

יש לשאול מדוע הלל והודאה שייכים לעניין של חנוכה, ובפרט לעניין של מציאת פך השמן, ובכלל מה הכוונה 'הלל והודאה'? כמו כן יש לשאול, מדוע קבעו להדליק נרות זכר למקדש, הרי אין שום נס שקבעו בו מצוה כעין הנס, וכן מה השייכות של הדלקת הנרות לעניין של 'הלל והודאה'?

פנימיות עבודת המנורה בבית המקדש

אך הענין הוא דכתיב נר מצוה ותורה אור כו'. ויובן בהקדים לבאר ענין המנורה שבבהמ"ק שארז"ל וכי לאורה הוא צריך כו'.

[הדבר יתבאר על פי הפסוק "כי נר מצוה ותורה אור", אך אדמו"ר הזקן יסביר זאת רק בהמשך]

על עניין המנורה חז"ל מבארים מה ענינה, שהרי וודאי שאין ענינה להאיר אור כפשוטו - 'וכי לאורה הוא צריך'?! הרי ידוע שלפני ה' אור וחושך שווים, ("כחשיכה כאורה") ולכן מה התועלת שיש במנורה שתאיר כביכול את בית המקדש?

אלא העניין של המנורה הוא להאיר לנו, וכדלקמן:

והנה כתיב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה. ובבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה.

> **שבלילה היה מדליק כל ז' הנרות ולמחר מדשנם ומטיבם ולא היה מדליק אלא נר המערבי שהוא נר ששי שממנו היה מתחיל ובו היה מסיים.**

התורה כותבת שאהרן הכהן היה מקטיר את הקטרת בבוקר ובערב – כפי המתרחש בהדלקת המנורה: בערב "בהעלות אהרן את הנרות בין הערביים יקטירנה", "ובבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה". העלת הנרות בין הערביים פרושה היתה הדלקת הנרות, והטבת הנרות – היינו הכנתן להדלקה – היתה בבוקר. ששת הנרות דלקו מהערב עד הבוקר ובבוקר הכהן היה מיטיב אותם ומכין אותם להדלקה בערב. אך את הנר המערבי, הנר השישי (וגם השביעי), היה הכהן מכבה ומדליק שוב גם בבוקר עד עת הדלקת הנרות בערב – כך שמדליקים בערב את ששת הנרות מהנר השישי. אחר שהכהן מדליק את כולם הוא היה מכבה את הנר השישי, מכין אותו להדלקה – ומדליק אותו. זהו שנאמר "שממנו היה מתחיל (-את הדלקת הנרות) ובו היה מסיים (-אחר שהדליק את כולם היה מטיבו ומדליקו שוב)"[1].

- על מנת לבאר את הסיבה שמתחילים את ההדלקה דווקא מן הנר המערבי, וכן לבאר את כל עניין הדלקת הנרות בבית המקדש (שממנה בפשטות נלמד עניין נר חנוכה), נבאר את עניין הדלקת הנרות בבית המקדש:

> **והענין כי הנרות הם המדות לך ה' הגדולה והגבורה וכו' והן ז' נרות כנגד ז' מדות.**

הנרות במנורת המקדש הם שבעה, כנגד שבע המידות: חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד ומלכות. וכפי שמונה אותם הפסוק "לך ה' הגדולה (-חסד הוא השפעה גדולה), והגבורה, והתפארת, והנצח, וההוד, כי כל (-הוא היסוד) בשמים ובארץ, לך ה' הממלכה".

> **והנה בכל מדה ומדה יש זה לעומת זה בקליפה נגד הקדושה והן יונקות מן הקדושה כמו מאהבה שבקדושה נמשך בהשתלשלות המדרגות להיות תאוה גשמית. וכן מיראה שבקדושה יראה רעה וכעס וכה"ג.**

כל המדות, במהותן הן מידות קדושות. אמנם הקליפה – 'הצד ההפוך' מהקדושה – 'הופכת' את המידות למידות גשמיות, אך המידות הגשמיות הם נובעות במקורם מהמידות הקדושות. לדוגמא מאהבה – שבמקורה היא אהבת ה' – נוצרת בעולם הגשמי שלנו תאווה גשמית (שאני ממש אוהב לאכול

[1] כל המבואר פה הוא לפי שיטה אחת (הרווחת מבין השיטות) בראשונים, יחד עם המתבאר בהמשך המאמר, וביאור הרבי מליובאוויטש בנוגע לנקודה זו במאמר (אגרות קודש חלק טז ו'קמה).

המבורגר...), וכן מיראת ה' וגדלותו – נוצרת יראה שלילית מכל מיני מפריעים גשמיים, וכן כעס וכדו'[2].

> **וצריך לברר ולהפכם להתכלל בקדושה עליונה שתהיינה המדות כולן לה' בבחי' בטול לך ה' הגדולה והגבורה כו'.**

אמנם, את המידות שמופיעות אצלנו הרבה פעמים בגשמיות – אנחנו צריכים 'להפוך' אותם בחזרה שיהיו כמו שהם בצד המקורי שלהם, צד הקדושה. השייכות לצד הקדושה מורגשת בנפש ובמידות בביטול לה', ולכן כל המידות הקדושות הן דוקא כלפי ה': אהבת ה' ויראת ה' וכדו', כי הם מרגישות רק את ה'.

זהו מה שמודגש בפסוק שהובא לעיל המונה את המידות: "לך ה' הגדולה והגבורה וכו'", שדווקא 'לך', אליך ה', פונות המידות: מידת הגדולה (היא מידת החסד, השפעה גדולה ורחבה) מבטאת רק את חסד ה' (באהבה לה' ואל מה שה' אוהב ורוצה להשפיע לו חסד), מידת הגבורה – יראה רק מה' וכן שאר המידות.

> **והבירור הוא בחכמה כי בחכמה אתברירו כו'. והחכמה הוא בחי' אור להאיר את המדות ולזככן.**

ספירת החכמה (הראשונה בעשר ספירות) מסמלת בהירות מוחלטת בהכרת מציאות ה', ולכן היא מַפְנה כל תחושה ומדה למקום המתאים לה באמת – לה'.

משום כך החכמה יכולה 'לברר' את המידות, "בחכמה אתברירו", ולגלות בהן את המקור הפנימי שלהן שמחובר לה' (-שכן היא רואה את האמת וממחישה אותה גם למדות). [בכך החכמה גם מונעת סערת רגשות שלילית ולא מאוזנת].

לכן החכמה נקראת 'אור' כי היא מאירה לעולם וגורמת שהכל יהיה בהיר – גם השורש הפנימי.

> **ובלילה שהוא זמן החשך היה צריך להאיר את כל ז' הנרות דהיינו להמשיך אור החכמה בכל מדה ומדה בפ"ע משא"כ ביום היה די בהדלקת נר הו' שהוא עיקר ההשפעה וממילא היה נמשך אור החכמה בכל המדות.**

בלילה – בזמן החושך – צריך להאיר את כל המידות (הן הנרות כנ"ל) על ידי החכמה כדי שהן לא יפנו לדברים גשמיים, אלא רק יהיו בטלות לה'. אבל ביום, כשהעולם מואר – וממילא מציאות ה' נוכחת יותר – מספיק היה שרק הנר השישי ידלק. הנר השישי הוא כנגד מידת היסוד (הספירה השישית), שהיא עיקר ההשפעה וההתקשרות של האור האלוקי בעולם, ולכן היא המאפשרת לנו להרגיש בטוב ה' וביום הספיק שהוא ידלק על מנת שאור ה' יאיר בכל המדות.

---

[2] כעס נובע ממדת הגבורה – היראה – בה אני בדין ומטיל יראה על הסובב אותי.

והנה יש עולם שנה נפש וכשם שהיה אהרן ממשיך המשכת אור החכמה בעולם שהן ז' בחי' ומדות עליונות שבסדר והנהגת העולם כך היה ממשיך אור החכמה בנפש ישראל שהם יוצאי ירך יעקב שבעים נפש נגד בחי' ז' הנרות והם יוצאי ירך יעקב יו"ד עקב דהיינו בחי' יו"ד הוא בחי' חכמה הנמשכת ומשתלשלת בבחי' עקב וסוף המדרגות התחתונות.

ישנם במציאות שלושה מימדים שנקראים: עולם (-מקום), שנה (-זמן) נפש (חוויה). כל דבר המתרחש בעולם מתרחש גם בשלשת המימדים הללו. אם כן, כמו שאהרן היה 'מאיר' את המידות בעולם ע"י הבהירות והחכמה שמבטלת אותם לה' – כך גם הוא היה 'מאיר' את חכמה הזאת בנפש, בנפשות עם ישראל, "יוצאי ירך יעקב שבעים נפש" – כנגד שבעת המדות השונות של היהודים השונים (גם התחתונים שבהם).

זוהי מהות 'יוצאי ירך יעקב': יעקב נוטריקון י'-עקב. משמעות הדבר היא שהאות י' המסמלת את ספירת החכמה[3] (כי היא אות קטנה ובכך היא מסמלת את הצמצום והקטנות שהחכמה מבטאת בביטול שלה לה') – וספירת החכמה מאירה ב'עקב', שזה תחתית המדרגות כמו באדם שהאיבר הכי נמוך בו זה העקב.

וזהו וידו אוחזת בעקב עשו כי ידו אותיות יו"ד אוחזת את העקב של עשו לבלתי נתון לו תוקף התפשטות וממשלה רק להכניעו תחת הקדושה ולאכפי' לס"א.

על יעקב כתוב ש"ידו" – יו"ד, היא החכמה – "אוחזת בעקב עשיו". יעקב החזיק בעקב של עשיו מכיוון שהוא המאיר את אור החכמה במדרגות התחתונות ביותר כנ"ל. לפיכך הוא אוחז ומכופף את 'עקב עשיו' – מדות היפך הקדושה, ולא נותן להן לשלוט, על ידי שהוא מכניס ומאיר בהן את אור החכמה (היו"ד) של הקדושה (-ביטול כנ"ל).

וזה היה ענין המשכת אהרן בהעלותו את הנרות להמשיך בחי' יו"ד של יעקב הוא אור החכמה לבחי' עקב כדי שתהיינה גם מדות הטבעיי' שבנפש הבהמית עולות ונכללות בקדושה.

זוהי היתה עבודת אהרן בהדלקת הנרות: הארת המידות ע"י ספירת החכמה כדי שהמידות הטבעיות וההרגשות הפשוטות שלנו, כגון האהבה שלנו לאוכל,

[3] עשר הספירות מתחלקות לפי שם הוי': האות י' – חכמה, האות ה' – בינה, האות ו' – שש המידות, והאות ה' השנייה – מלכות.

הכעסים הנובעים מהאגו, ושאר ההרגשות שמגיעות מהנפש הבהמית – יהיו מוארות באור הביטול לה', ויפנו אל קדושה (אהבה לה', כעס בקנאת ה').

> **והנה כתיב ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה וכן בבקר בהטיבו את הנרות יקטירנה. בהעלות והדר יקטירנה וכן בבקר וכמ"ש בסדר המערכה הטבת שתי נרות קודמת לקטורת.**

מכיוון ש'הטבת (שתי) נרות קודמת לקטורת' וכן בערב הדלקת הנרות סמוכה לקטורת, מובן שיש קשר בין הטבת הנרות להקטרת הקטורת. אם כן, יש להבין מהי המשמעות הפנימית של הקטורת, ומה הקשר שלה עם הטבת הנרות.

עבודת הקטורת

- עכשיו תבואר המשמעות הפנימית של עבודת הקטורת:

> **ולהבין ענין הקטרת שהיה אחר הדלקת והטבת שתי נרות הוא. כי הנה ענין הנרות כבר מבואר למעלה שהוא ענין העלאת המדות שירדו ונשתלשלו בגשמיות הנה"ב שתהיינה עולות ונכללות בקדושה. אך הקטרת הוא ענין העלאת האותיות שהן במחדו"מ לבושי המדות שהן בחי' דומם.**

כפי שאמרנו הטבת הנרות[4], היא להעלות ולכלול את המידות הטבעיות של הנפש הבהמית לביטול לה'. אבל עניין הקטורת הוא להעלות לקדושה גם את האותיות.

האותיות, הן ההתגלות של המידות דרך המחשבה דיבור ומעשה. (שבכל אחד מהם יש 'אותיות': יש אותיות של דיבור, כפשוטו; כמו כן יש אותיות של מחשבה – כשאני חושב על דבר מסוים המחשבה מקבלת 'ציור' לכן גם זה נקרא אותיות (אותיות המחשבה); גם במעשה יש אותיות שאני מגלם בעולם בפועל, כגון ציור וכתיבה).

וכל האותיות נחשבות 'דומם', כי הן סך הכל דפוס מסוים של התנהגות, אותיות ריקות מתוכן – בשונה מהמידות שהן דבר פועל, חי ומרגיש. האותיות הן דבר דומם שתלוי בתוכן – המדה והרגש – שנכניס לתוכו.

> **ואותיות דקדושה נק' חומת בת ציון חומה של אבנים שתי אבנים בונות שני בתים כו' כנודע. וכמ"ש במ"א ע"פ גדול ה'**

[4] הטבה גם מלשון עשיית טוב, הטבת הנרות היא הטבת המידות הלא מתוקנות.

> ומהולל מאד בעיר אלקינו אימתי נק' גדול כשהוא בעיר אלקינו כו'.

המדות מתגלות ומתבטאות רק דרך האותיות של המחשבה דיבור ומעשה, ה'דוממות' מצד עצמן. האותיות של הקדושה נקראות "חומת בת ציון": חומה היא עשויה מאבנים. ברוחניות, האבנים הן האותיות, והן בונות בתים – כפי שמציין ספר יצירה[5] – וחומות. אם כן, "חומת בת ציון" הינה האותיות המקיפות ומגדירות את אור ה' ('בת ציון','ירושלים'), ובכך הן מאפשרות לו להתגלות.

וכפי שדרשו חז"ל על הפסוק "גדול ה' ומהולל מאד בעיר אלהינו" ש"גדול ה'" – מוכר ומפורסם לבריות – דוקא כאשר הוא "בעיר אלהינו" – מוגדר ומוקף בחומה – שורה בדבר מסוים.

אם כן, האותיות הן היכולת של המדות הקדושות להתגלות החוצה.

> והנה אותיות של המחדו"מ שנפלו בגשמיות תחת ממשלת הקליפות וסט"א אין להם עלייה ע"י המשכת אור החכמה כי אין אור החכמה אלא במדות עצמן אהוי"ר כו' שהן בחי' רוחניות(עמ"ש ע"פ וייצר כו' בפ' בראשית),

כיוון שהאותיות הן דומם – דפוסי התנהגות, והן אינן הנפש עצמה אלא רק התנהלות וגילוי טכניים, לכן אם הן נפלו והשתמשו בהן לדברים לא טובים (דיבור רע מחשבה זרה וכו') – אור החכמה לא יכול להאיר אותם כפי שהוא מאיר ומתקן את המידות בהפנייתו אותן כלפי ה'. הארה של ביטול (הדלקת המנורה) לא יכולה לשנות מלה שאינה טובה, היא פשוט מלה דוממת כפי שהיא – בשונה מהמדות שהן הרגשות, כך שתחושת הביטול משנה ומתקנת אותן.

> אבל גשמיות האותיות אין להם עלייה כ"א ע"י הקטורת שסממני הקטרת היו מדברים שאין בהם טעם כלל ואינם ממין מאכל כלל הרי הן בבחי' דומם ובהקטרתן נעשה בחי' ריח העולה למעלה שמשיב את הנפש אשה ריח ניחוח להוי"ה שע"י הריח נעשה ניחוח דהיינו ירידה להשתלשלות המשכת בחי' הוי"ה יו"ד חכמה כו':

שינוי והעלאה של האותיות הגשמיות יכול לקרות רק ע"י דבר גשמי ודומם כמותם – סממני הקטורת. בסממני הקטורת אין אפילו טעם (תענוג) שהוא עניין קצת רוחני, הם דבר דומם חסר רוחניות.

אמנם, את הדומם הזה מקטירים, ובהקטרתו עולה 'ריח'. בריח יש כח 'להשיב את הנפש' – להשיב את החיוניות-הנפש בכל הגוף וכחות הנפש. כך ריח הקטורת הינו "אשה ריח ניחוח להוי'": מחבר את ה' בעצמו (-הנפש),

---

[5] "שתי אבנים בונות שני בתים", והכוונה היא ששני אותיות (אבנים) יכולות ליצור שתי מילים. כמו דג וגד. ולכן האותיות נקראות דומם, כמו אבנים שתלויות בסדר הנחתן, כך גם האותיות.

"להוי'" – לכל סדר ההשתלשלות המהווה את העולם בסדר שם הוי' (י-ה-ו-ה[6]), כולל גם החלקים הדוממים.

סדר העבודה והתפילה

- לאחר שביארנו את עבודת הטבת הנרות ועבודת הקטורת בזמן שבית המקדש היה קיים, עלינו להבין כיצד גם בעבודת ה' ללא בית מקדש מתרחשת העבודות הנ"ל:

> **ב. והנה כ"ז היה בבהמ"ק שהיו מקריבין קרבנות ועכשיו היא התפלה במקום הקרבנות. ולהבין ענין זה בתפלה.**

משחרב בית המקדש, דרשו חז"ל "ונשלמה פרים שפתינו", שהתפילות הן במקום הקורבנות. אם כן צריך לבאר ולהבין את הדמיון בין עבודת התפילה לעבודת הקרבנות.

> **הנה בסדר המערכה היה דם התמיד קודם להטבת שתי נרות, ונרות לקטרת, וקטרת לאברים נמצא שדם התמיד קודם לנרות וקטרת, ואברי התמיד אחר נרות וקטרת.**

סדר הדברים היה כך בבית המקדש: קודם כל היו מטיבים את חמשת הנרות הראשונים; אח"כ היו שוחטים את התמיד, וזורקים את דמו; לאחר מכן היו מטיבים (ומדליקים[7]) את שני הנרות הנוספים; אז מקטירים את הקטורת; אח"כ מקטירים את אברי התמיד על המזבח החיצון[8].

לסיכום: חמש נרות, שחיטת וזריקת דם התמיד, שתי נרות, קטורת, אברי התמיד. אם כן צריך גם להבין את העניין של דם התמיד והקטרת החלבים בתפילה.

מסירות נפש בקריאת שמע – נפש אלוקית או נפש בהמית?

> **ויובן ענין זה בעבודת ה' בתפלה.**
> **כי הנה עיקר העבודה בק"ש ותפלה הוא למסור נפשו בק"ש.**

עיקר העבודה בקריאת שמע היא להגיע למסירות נפש מוחלטת לה'.

> **והנה יש ב"פ מס"נ למסור נפשו באחד. ובכל נפשך אפילו נוטל את נפשך כו'. ולהבין מהו ענין ב"פ מס"נ הללו**

ישנן שתי מקומות בתפילה שצריך למסור את הנפש לה': הפעם הראשונה בפסוק ראשון של 'שמע ישראל' במילה "אחד" – 'למסור נפש באחד'; הפעם

---

[6] בתמצות גדול ולא הכי מדויק: י – צמצום – נקודה ראשיתית הכוללת בתוכה את האור המהווה את העולמות בתמצות; ה – התפשטות הנקודה לאורך רוחב ועומק; ו – ירידת האור הרחב למטה בקו ממוקד; ה – התפשטות האור הממוקד למטה להוות את פרטי וממשות העולמות.

[7] שיטת הרבי הנ"ל בהערה אודות שיטת אדמו"ר הזקן כאן.

[8] "ודם התמיד קודם להטבת שתי נרות והטבת שתי נרות קודם לקטורת וקטורת קודם לאברים" (יומא לג.)

השנייה היא שני פסוקים לאחר מכן במילים "בכל נפשך", עליהם דרשו חז"ל "ואהבת את ה'... ובכל נפשך – אפילו הוא נוטל את נפשך".
אם כן, צריך למסור את הנפש לה' בשניהם, ועלינו להבין מה העניין למסור פעמיים את הנפש לה', ומהו ההבדל בין הפעם הראשונה לפעם השנייה?

- כעת נבאר בקצרה את נקודת ההפרש בין מסירות הנפש הראשונה (בעבור הנפש האלהית) לבין מסירות הנפש השנייה (שהיא בעבור הנפש הבהמית) ורק לאחר מכן נסביר זאת ממש.

> **הנה למס"נ באחד קאי על נה"א שהיא בבחי' ביטול ממש וכמ"ש חי ה' אשר עמדתי לפניו. בחי' עמידה היא ביטול באוא"ס ב"ה ממש.**

מסירות הנפש במילה "אחד" היא עבור הנפש האלוקית (-הנטיות האלוקיות הנובעות מהנשמה), שהיא יכולה להתבטל לגמרי לה', לחוש לחלוטין עד כמה ה' "אחד" ולהיעלם במציאותו האמיתית. כך מתאר הכתוב את עמידת הנשמה "חי ה' אשר עמדתי לפניו" – הנשמה עומדת נוכחת לפני ה' לגמרי, מה שמתבטא גם בכך שהיא 'עומדת'; עמידה במקום מסמלת ביטול (אני משתומם ונאלם דום/נהיה חלק ולא שואף וזז אל המטרה שלי).

> **ובחי' ובכל נפשך היינו שגם בחי' נה"ב הי' בבחי' אתכפייא ואתהפכא כו' שמס"נ זו אינה באחד אלא בבחי' ברוך שם כבוד מלכותו כו'.**

אמנם מסירות הנפש במילה "בכל נפשך" – היא עבור נפש הבהמית (-הנטיות הטבעיות של האדם) שהיא גם תאהב את ה' (אתהכפא) או על כל פנים תיכנע לפניו (אתכפיא).
ההבדל בין שני סוגי המסירות-נפש נובע מכך שהמסירות נפש הראשונה היא ב"אחד" – ה' הוא אחד ואין שום מציאות מלבדו, וממילא אין בכלל מקום לנטיה לא לה' (-נפש בהמית); מסירות הנפש השנייה היא לאחר שאומרים "ברוך שם כבוד מלכותו" – אנחנו מכירים במציאות מלכות ה' על העולמות, איך שה' יורד להחיות עולמות – זוהי הכרה השייכת לנפש הבהמית, וגם היא יכולה להבין זאת ולהיות מושפעת מכך.

עצמות ואור

- על מנת לבאר יותר את שתי בחינות המסירות-נפש נקדים שני מדרגות אצל ה':

> **והענין כי הנה נודע שבחי' ממלא כ"ע וסוכ"ע הכל נק' בחי' שמי בלבד.**

גם בחינת 'ממלא כל עלמין' – היא ההשפעה של ה' שמחייה את העולמות ו'ממלא' אותם בחיות פנימית; וגם בחי' סובב כל עלמין – שהיא השפעה של ה' שמחיה את העולמות בצורה שמקיפה את כל המציאות שלהם, כך שהעולמות

כולם אינם יכולים להשיגו: שתיהן רק בשמו של ה' (דהיינו היכולת של ה') ולא ה' בעצמו, [כי ה' עצמו הוא מעבר לכל השפעה וגילוי (מוגדר)][9].

> וכמאמר מלך משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול. ועדי עד פי' כל העליות שמעולם עד עולם בעילוי אחר עילוי עוה"ב וג"ע העליון וימות המשיח ותחה"מ וכמה רבוא רבבות עולמות והיכלות המבואר בזוהר. ובאמת יש הרבה יותר עד אין קץ וכמ"ש ולגדודיו אין מספר. וגדודיו הן מלאכים שהן בחי' חיצוני' העולמות ומכ"ש נשמות שהן פנימי' עולמות

הקדוש ברוך הוא הינו "מלך משובח ומפואר עדי עד": כל העליות והמדרגות בכל מציאות העולמות – גם בעולם הבא ומעליו ג"ע העליון, וימות המשיח ותחיית המתים וכן כל מיליוני העולמות המובאים בזהר – 'עדי עד'.

כאשר מעבר לתיאור בזוהר וחז"ל באמת יש הרבה יותר עולמות כמו שכתוב בפסוק 'לגדודיו אין מספר', שלכל המלאכים וצבא השמיים ממש 'אין מספר'!

המלאכים שישנם בלי סוף הם 'מציאות העולמות', המציאות החיצונית הנבראת. אמנם, יש למלאכים מציאות פנימית יותר שהיא הנשמות המחיות אותם, שדרכם ה' מתגלה במלאכים – ואם כן אותן הנשמות הן ודאי לאין שיעור ואין סוף אפילו ביחס למלאכים.

אבל כל זה אינו אלא "מלך משובח ומפואר עדי עד – שמו הגדול":

> אין זה אלא בבחי' שמו שם כבוד מלכותו.

גם מציאות ה'נשמות', אל אף היותם מציאות פנימית ומחוברת לה', הכל עדיין רק מבחינת שם ה' (היכולת של ה' כנ"ל) בלבד, הוא "שם כבוד מלכותו".

> כמשל התפשטות המלך במדינה שרק שמו הולך בכל מדינות מלכותו ולא עצמותו ומהותו כך כביכול התפשטות החיות הנמשך מאור א"ס ב"ה להחיות כל הברואים ונפש כל חי אין התפשטות והמשכה זו רק בבחי' שם שהוא רק זיו והארה בבחי' התפשטות בלבד

כאשר יש מלך השולט במדינה – בוודאי שלא עצמותו היא המחזיקה ומולכת על כל אזרחי המדינה, אלא רק זה שהוא המלך שלהם, שמתפשט שמו בממלכה כמלך, כאחראי על השלטון שלהם, עליהם.

אם כן, מציאות המלוכה לא נובעת מהאישיות של המלך בעצמו אלא רק מזה שהוא 'המלך'. כך גם כל המציאות מכירה רק את שמו-מלכותו של ה' ולא אותו בעצמו. במלים אחרות, כל מציאות העולמות שלנו אינה נוגעת כלל לעצמותו של ה',אלא היא נובעת משמו-התפשטותו אל נבראים.

---

[9] שם של דבר מבטאת את היכולת שלו להתפשט כלפי חוץ, לעומת זאת עצם הדבר ללא זולת – אינו שייך בגילוי מוגדר, הוא נשאר מופשט מהגדרה 'נתפסת'. (כמו שאין כיצד לקרוא לתינוק שעוד אין לו שם...)

> ונק' אא"ס אבל עצמות א"ס ב"ה ממש הוא רם ונשא כי אני ה' לא שניתי כתיב ואין ערוך אליו ית' אפי' כערך טפה מים אוקינוס כו'.

ההתפשטות של ה' בעולמות – שמו – נקראת אור אין סוף, הארה-גילוי אין סופי; אבל עצמות אין סוף ממש אין ערך כלשהו בעולם שיכול להיות בערך אליו.

כמו שכתוב "אני ה' לא שניתי" – אני עצמי לא משתנה עקב כל בריאת העולם, [ואם כן כביכול איני מתייחס (מלשון ערך) לעולם]. בשביל לשבר את האוזן אין שום יחס בין ה' בעצמו למציאות אפילו לא כמו היחס בין טיפת מים לבין האוקיינוס הגדול! הרי הטיפה באוקיינוס היא חסרת ערך לחלוטין מול האוקיינוס! אך כאן עדיין ישנו יחס מסוים[10], וכלפי ה' אין שום יחס.

בטול הנפש האלוקית

> והנה הנשמה ונפש האלקי' מחמת שהיא בבחי' פנימי' העולמות היא בטלה ונכללת ביחוד עליון ב"ה לגבי אור א"ס ב"ה ממש מחמת ששורה ומאיר עליה אור א"ס ב"ה ומשכלת ומתבוננת ברוממותו ית' איך שאין להעדיך אליו ואני ה' לא שניתי כו'.

מכיוון שהנשמה היא פנימית יותר בעולמות, 'חלק בורא שנעשה נברא' – היא חשה את הפנימיות של כל המציאות והשורש שלה הוא אור אין סוף – שמו כנ"ל, המהווה אותה. מכיוון שכך, יש לה יכולת להתחבר לחיבור של ה' בעצמו לאור אין סוף – להופעת 'שמו' – מכיוון שאם כל הזמן שורה עליה אור אין סוף, היא חשה את מה שהאור מרגיש, שיש פער בין האור (שהוא החוויה שלה) לבין ה' בעצמו. לכן היא מסוגלת להתחבר ליחוד של ה' עם האור אין סוף.[11]

התבוננות הנפש הבהמית

> אבל בהשתלשלות וירידת המדרגות עד סוף המדרגות תחתונות דנה"ב המלובשת בגוף הגשמי ממש. הנה הגשמי הוא מסך מבדיל ומפריד היחוד עליון מחמת שנראה לעיני בשר ליש ודבר נפרד

אם כן, לנפש האלהית יש אפשרות להתחבר לה' על ידי ההרגשה שה' נעלה באין ערוך. לא כן היא הנפש הבהמית שמתהווה מהשתלשלות העולמות והמון

---

[10] כי האוקיינוס מורכב מאין ספור טיפות, ויש עדיין ערך במציאות, זאת אותה מציאות (טיפה ואוקיינוס) רק בכמות אין סופית ובכמות קטנה. אז ה' הוא לא באותם כלי מדידה בכלל.

[11] הנשמה אמנם לא מרגישה את ה' בעצמו, אבל מכיוון שהיא 'מונחת' באור אין סוף אז כאמור האור מודע לכך שיש מציאות נעלית ממנו, ולאין ערוך ממנו, וכך גם תחושת הנשמה. היא "חשה" שעצמות ה' היא לא ביחס לשום דבר ולכן הכל בטל ונעלם בה. בלשון המאמר: "ונכללת ביחוד עליון ב"ה לגבי אור א"ס ב"ה ממש", היא חלק מהיחוד של ה' עם האוא"ס, ובלשון החסידות בדרך כלל: "העלם האור בעצמות המאור".

צמצום של האור, כך שהיא מרגישה את מציאותה כמציאות ממשית (ולא את האור). לכן היא אינה חווה את הפער בינה לבין ה' שהוא באין ערוך.

> **ומ"מ ע"י ירידת הנשמה ונפש אלקי' שלא ירדה בשביל עצמה שהרי גם קודם ירידתה היתה בבחי' אשר עמדתי כו' אלא הירידה היא צורך עליי' [עלייתן] נפש הבהמית היא להאיר לה הארה מיחוד עליון ב"ה שתוכל גם היא לעלות וליכלל באא"ס ב"ה.**

למרות שהנפש הבהמית לא יכולה להתחבר לה' וליכלל בו – על ידי שהנשמה ירדה אליה לגוף היא יכולה. [הרי הנשמה לא ירדה בשביל עצמה, שכן היא גם קודם הירידה היתה לפני ה', "חי ה' אשר עמדתי לפניו"]. ואם כן, מטרת ירידת הנפש האלהית לתוך הגוף (הנשלט על ידי הנפש הבהמית) היא בשביל לתקן ולהעלות את הנפש בהמית דוקא שגם היא תוכל 'לטעום' ולהכלל ביחוד ה'.

> **והארה והמשכה זו היא מבחי' ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. דהיינו ע"י התבוננות שכל מה שנראה ליש ונפרד אין זה אלא בחי' זיו ושם כבוד מלכותו. ואי לזאת יהיה היש בטל כמו זיו השמש בשמש כו' וכמ"ש במ"א.**

השפעת והמשכת היחוד האלוקי הנ"ל לנפש בהמית על ידי הנפש האלוקית קורה על ידי המעבר מהתבוננות והכרת הנפש האלוקית – "שמע ישראל... הוי' אחד" לגמרי – להתבוננות בכך ש"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

משמעות הדבר היא, שהנפש האלהית שהיא בביטול לה', משפיעה לנפש הבהמית את היכולת להתבונן בכך שכל המציאות – שנראית לה יש ומציאות ממשית ('נפרדת', לא חלק ממציאות ה') – היא בעצם רק שמו של ה', ולא ה' בעצמו [בדומה לאור (-שם) השמש שבתוך השמש, שהוא בטל לה לחלוטין במציאות עד שלא מתייחסים אליו כ'אור' בכלל].[12]

עוצמת ומעלת הנפש הבהמית

> **והנה בעליית נה"ב להתכלל באור א"ס ב"ה גדול מאד ורב כחה שהיא בחי' בע"ת דמשכין בחילא יתיר.**

כאשר הנפש הבהמית עולה ומתחברת לה', היא עושה את זה בכל הכח ובגדול, כמו שכתוב בזוהר על בעלי תשובה ש"משכין בחילא יתיר" – נמשכין

---

[12] ההבדל בין ה'התבוננות' של הנפש הבהמית ל'התבוננות' של הנפש האלהית הוא: הנפש האלהית מרגישה שהמציאות שלה היא לא מציאות אמיתית כלל, והיא מתבוננת רק במציאות האמיתית ממש – בה' עצמו; הנפש הבהמית אינה יכולה להכיר בכך (מחמת הצמצומים), ולכן על ידי הנפש אלוקית היא מתבוננת במציאות שלה, שהיא נפרדת מה' – ומכך מסיקה שיש מציאות נעלה יותר והמציאות שלה היא רק שמו של ה', ולא המציאות האמיתית (זה קצת דומה לכך שאם אני אתבונן טוב על מכשיר חשמלי, אני אהיה מוכרח להסיק שהוא מופעל על ידי תחנת חשמל גדולה יותר לאין-ערוך).

בכוח רב, בגלל שמהריחוק מתעוררת תשוקה עזה להעלות מעלה – אני לא מסוגל יותר להיות כאן.

> **כי נה"ב נלקחה מחיות הקודש שבמרכבה. והחיות נושאות את הכסא ודמות כמראה אדם עליו מלמעלה. וברעש גדול מתנשאים.**

כח הנפש בהמית לתת כח רב ויתיר בתשובתה גם לנפש האלוקית, הינה משום שהנפש הבהמית נלקחה מהחיות שבמרכבה, ועל המרכבה נאמר שהיא 'נושאת את הכיסא' – יש בכוחה להרים ולהעלות את הכיסא עליו ישנה דמות האדם. דמות האדם הוא מקור הנפש האלהית, ואם כן מתבאר כי אף אותה מסוגלת הנפש הבהמית לרומם.

תשובת הנפש הבהמית מאופיינת ברעש גדול ותקיף כפי שאנו אומרים בתפילה "והאופנים וחיות הקדש ברעש גדול מתנשאים כו" – העילוי שלהם עושה רעש גדול (בשונה מהנפש האלוקית שהתשובה שלה שקטה של 'משיכה' כלפי מעלה, ולא תשוקה).

> **וזה היה ענין דם התמיד צפונה לפני הוי"ה שהקרבנות היו בנפש הבהמה להעלותה לשרשה שנלקחה מבחי' פני שור שבמרכבה.**

עניין המסירות-נפש של הנפש הבהמית זהו עניין שחיטת התמיד (שהיה לפני הטבת הנרות והקטורת) ולפיכך היא היתה נעשית בצד צפון של המזבח, כפי שהפסוק מסביר מהותה: "צפונה לפני הוי'" – מטרת הקרבת הקורבן הייתה להעלות את הנפש של הבהמה לשורשה העליון שמעל ('לפני') הנפש האלוקית (הנמשכת משם הוי'[13]).

> **והתמיד היה מקדשי קדשים ששחיטתן בצפון בחי' גבורה שמהשמאל בחי' רעש גדול.**

התמיד היה נשחט בצפון, כי צד צפון הוא צד הגבורה[14], ועל מנת להעלות את הבהמה (וכן את הנפש הבהמית) לשורשה העליון צריך להתגבר 'בקול רעש גדול' (חילא יתיר).

> **וגם צפונה צפון ה' דהיינו בחי' ה' אחרונה של שם הוי"ה שהוא בחי' העלם וצמצום א"ס ב"ה שמחמת זה היה הרעש.**

המילה צפונה יכולה להתפרש גם כצפון-ה', דהיינו הצפון של שם הוי' – האות ה' השנייה, שהיא האות הכי 'צפונית' (צד שמאל) בשם הוי': י-ה-ו-ה.

---

[13] שם הוי' מסמל את עולם האצילות-תיקון – שורש הנפש האלוקית. אמנם שורש הנפש הבהמית הוא בעולם התהו שקדם לאצילות כדלקמן...

[14] כל ששת רוחות השמיים הם כנגד מידות הלב. כגון דרום – חסד. צפון – גבורה. וכו'

האות ה' השנייה היא מידת המלכות - המסתירה את נוכחות ה', והתגברות ברעש גדול נובע מרצון הבהמה (והנפש הבהמית) לבקוע את ההסתר וההעלם (ומכיוון שיש כאן חיכוך וישות יש רעש, כמו חיכוך בין חפצים).

> **וזהו צפונה לפני הוי"ה. שמבחי' צפונה שהוא בחי' רעש גדול מתנשאים ונושאים את הכסא דמות כמראה אדם למעלה מבחי' אדם לפי ששרשם מעולם התהו לפני מלך מלך לבני ישראל.**

כעת מתבאר מדוע יש כח לחיות הקדש להגביה את דמות האדם - שרש הנפש האלוקית - שנמצא מעליהם:

מכיוון שהבהמה והנפש הבהמית, שורשן מהחיות שנושאות את המרכבה - יש בהן חיות מיוחדת יותר מהאדם (הנפש האלוקית). זאת משום ששורש חיות המרכבה הינו בעולם התוהו, שלמעלה מעולם התיקון (בחי' אדם).

עולם התוהו הוא עולם עם כוחות ועוצמות בלתי מוגבלות (שמרוב חוסר הגבולות שלהם אינם מצליחים "להתיישב" בעולם הזה [עולם התיקון]).

> **והנה הוי"ה יו"ד חכמה כו' בחי' אדם. משא"כ ברעש גדול מתנשאים למעלה מבחי' אדם. וזהו לפני הוי"ה מקור בחי' הוי"ה שמשם נמשך להיות התהוות בחי' הוי"ה.**

שם הוי', מסמל את ההתהוות היציבה בה עשרת הספירות (הרמוזות בו כנ"ל) ממוזגות אחת בשניה ומהוות עולם הרמוני ויציב (כמו אדם שיש בנפשו עשר ספירות, עשר כוחות בנפש, ובדעתו וחכמתו הוא מאזן את הכחות שלו). הקרבת הבהמה "צפונה" (-גבורה ורעש כנ"ל), מביאה אותנו אל "לפני הוי'" - למציאות עליונה ועוצמתית יותר מהעולם היציב בו שורה שם הוי', שהוא המקור והבסיס עליו 'יושב' העולם היציב.

מה תכלס?

> **והנה כמו שדם התמיד היו מקריבים מנפש הבהמה ממש כך התפלה במקום הקרבנות היא בעליות והתכללות נפש הבהמית שבאדם שהיא ג"כ ברעש גדול בחי' רשפי אש והתלהבות בתשוקה וצמאון כו'.**

כמו שבעבודת הקורבנות היו מקריבים את דם התמיד מהנפש של הבהמה, כך גם בעבודת התפילה - שהיא במקום קרבנות - ניתן להכליל את הנפש הבהמית באוא"ס, בהתלהבות עזה בתשוקה ובצימאון.

> **וזהו אדם ובהמה תושיע הוי"ה בחי' בהמה שבאדם תושיע להיות בה ג"כ המשכת בחי' הוי"ה.**

זהו הפירוש הפנימי לפסוק "אדם ובהמה תושיע ה'", שהבהמה שבתוך האדם (הנפש הבהמית) גם היא תתחבר ותתבטל לה' (שם הוי').

וצמאון זה ותשוקה זאת היא בחי׳ בכל לבבך. שבלב יש ב׳ חללים חלל הימני מלא אויר ורוח. וחלל השמאלי מלא דם שהדם הוא הנפש רביעית דם שהנפש תלוי בו משכנו בלב ששם יסוד האש והחום הטבעי. כנודע שכנפי הריאה מנשבי׳ על הלב לקררו מחמימות ושם הוא משכן התשוקה וצמאון האלקי להעלות ולהתכלל באוא״ס ב״ה:

הצימאון והעילוי המתרחשים בתפילה הוא דרישת הפסוק "ואהבת... בכל לבבך". בלב ישנם שני חללים: החלל הימני מלא רוח והוא מקום משכן הנפש האלהית, הרוחנית; והחלל השמאלי שבו יש דם – חיוניות (-רביעית דם שהנפש תלוי בו), חמימות ותשוקה, הוא משכן הנפש הבהמית. כאשר הצד השמאלי עולה והחמימות, התשוקה והתאווה שלו בתפילה היא לה' – על כך נאמר "בכל לבבך" ('בשני יצריך'), לאהוב את ה' בשני חלקי הלב.

בכל נפשך – להאיר את הנפש השכלית

ג. והנה אחרי בחי׳ ההעלאה והתכללות זו רוח אייתי רוח ואמשיך רוח להמשיך אוא״ס ב״ה למטה כמים הפנים. כשם שמבטל א״ע מיש לאין כך נמשך מלמעלה מאין ליש שתהא השראת אוא״ס ב״ה ממש למטה כמו למעלה.

אחרי הביטול בתשוקה הגדולה של הנפש הבהמית לעלות למעלה – 'מתעורר' האור אין סוף לשרות על האדם והנפש הבהמית, "כמים הפנים לפנים": כמו שהאדם ביטל את עצמו, והפך את הרגשת המציאות שלו, ה'יש' – לאין, הרגשה שהכל רק מ'שמו' של ה', ולא מציאות ממש; כך גם ה' ממשיך ממציאות ה'אין', להיות 'יש', והיינו שהאין האמיתי – האוא"ס שמרגיש ביטול לה' בעצמו – ישרה ב'יש' של המציאות הרגילה של הנפש הבהמית (וכך יהיה יותר ברור לנפש הבהמית נוכחות ה', ולא רק מה'תובנות' שלה).

ובכל נפשך בכל כחות הנפש מחדו״מ. וגם כל נפש כלולה מנר״נ.
ועיקר הנפש היא המשכלת כ״ח לפום שעורא דיליה. יש מארי מקרא. ויש מארי משנה ותלמוד. וזהו ענין הדלקת הנרות.

כאשר אור ה' שורה על הנפש הבהמית, "בכל לבבך", הוא שורה ונוכח בכל כוחות הנפש – "ובכל נפשך": בכח המחשבה בכח הדיבור ובכח המעשה, אך בעיקר בכח המחשבה – כוח השכל של האדם שבו עיקר הופעת הנפש,

התודעה – כל אדם לפי מדרגתו (מקרא, תלמוד, משנה). זה העניין של הדלקת הנרות, שאור ה' מאיר גם בכוחות הנפש ובעיקר בכח השכל[15].

> **אלא שבין הערבים מדליק כל ז' הנרות ובבקר בשעת הטבת שתי נרות היה מדליק נר הששי אחר הטבתו ואח"כ מדליק נר הז'.**

אמנם כמו שהזכרנו יש חילוק בין הבוקר לערב, שבבוקר מספיק להדליק שתי נרות בלבד, כי נוכחות ה' ניכרת ורק צריך לחוש שה' משפיע לנו כל טוב; אך בערב צריך להדליק את כל הנרות כי החושך מסתיר על נוכחות ה' ולכן יש להאיר את כל כוחות הנפש.

> **והוא כענין ותורה אור להיות מאיר אור התורה בכל נפשך נפש השכלי'.**

התורה היא 'תורה אור', כי התורה מאירה ומנכיחה את מציאות אור ה' בפרטי המציאות שלנו [וכך מבטלת את הנפש לה'], "בכל נפשך", ובעיקר בנפש השכלית הלומדת.

בכל מאודך – מסירות נפש ממש במצוות מעשיות

> **ומזה בא לבחי' ובכל מאדך בכל ממונך היא בחי' הצדקה שהיא סתם מצוה מעשיית. כנודע שהמצות שהן בעשייה גשמי' הן בבחי' קטרת הנעשה מסממנים שאין בהם טעם ואינם ממין מאכל.**

אחרי האהבה של "בכל נפשך" – שהנפש מאירה מאור ה' – מגיעה אהבת "בכל מאודך", עליה חז"ל אמרו "'בכל מאודך' – בכל ממונך", מצות הצדקה. משמעות העניין היא שגם המציאות הטכנית-הגשמית והמעשים יתעלו לקדושה (מצוה-קדושה בכסף-גשמיות), וכמו שנתבאר גם בעניין הקטורת העשויה מסממנים דוממים לגמרי שאפילו טעם אין בהם.

> **ומהם נעשה בחי' ריח העולה למעלה לחזק את המוח ולהשיב את הנפש שראשית גילוי כלליות הנפש הוא במוחין שבראש ופעולות הריח היא שלא תהיה הנפש בבחי' הסתלקות מן המוחין רק שתשוב ותתגלה מהעלם אל הגילוי. וכך הוא ענין המצות.**

---

[15] יש לשאול: הרי בתחילת המאמר תיקון המחשבה דיבור ומעשה היו שייכים לעבודת הקטורת ולא היו שייכים למנורה, אם כן למה כאן הם שייכים גם למנורה? ונראה שיש לחלק בין לבושי המחשבה דיבור ומעשה שאינם חלק מהנפש, לבין כוחות המחשבה דיבור ומעשה הנכללים במדות (ככל הנראה במידת המלכות). ע"פ זה מדובר בתודעה כללית של נוכחות ה' ולא בהשגה השכלית של גדלות-מהות ה'.

מהסממנים נטולי הטעם – הדוממים, בהקטרתם, נעשה ריח ניחוח שמכניס חיות בנפש. כמו שריח בגשמיות פועל שהנפש תתגלה ותאיר בתוך הגוף, ובעיקר בתוך הראש – בהרחת ריח טוב המח מתחדד ונוסף בו חיות (כמו שרואים שריח של דברים טובים מוסיף חיות וריכוז בצומות וכדו'); כך גם ברוחניות המצוות המעשיות פועלות גילוי האוא"ס והביטול הפשוט לה' – בגוף ובנפש.

> **וכללותן היא מצות הצדקה. שעליה נאמר וצדקה תרומם גוי. שמתרוממת ועולה למעלה מעלה.**

כל המצוות פועלות בנפש הבהמית את הגילוי האור אין סוף – והמצווה הכללית שהכי מבטאת זאת (הנקראת בגמרא 'מצוה רבה') – היא מצוות הצדקה.שכן על הצדקה נאמר "וצדקה תרומם גוי" – יש בה כח להרים ולהעלות גם את הגוי, הנפש הבהמית.

> **וכתיב וילבש צדקה כשריון וכובע ישועה בראשו. שריון הוא מקשקשים רבים. וכך הנה כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול. להיות בחי' שריון שהוא מגן לכל החוסים בו. וכך הצדקה נעשה בחי' מגן ומחסה שלא יהיה יניקת הקליפה וסט"א. ונעשה בחי' כובע ישועה בראשו:**

מלבד כך שמצוות צדקה מרוממת את הנפש הבהמית ככל המצוות, יש לה מעלה מיוחדת שהיא יוצרת 'מגן' – שריון קשקשים – בפני יניקת הקליפה מהאור שיש בנפש, כפי שיוסבר בהמשך.

הארת פנימיות הלב ממצות הצדקה

> **ד. וביאור ענין זה הנה כתיב עטרת תפארת שיבה בדרך צדקה תמצא. שמבחי' צדקה נעשה בחי' עטרת תפארת שיבה**

כתוב בפסוק "עטרת תפארת שיבה בדרך צדקה תמצא", משמע שהצדקה גורמת שיהיה 'עטרת תפארת שיבה'. ומהי 'עטרת תפארת שיבה'?

> **היא בחי' הדרת פנים, יאר ה' פניו כו' בחי' פנימיות היא בחי' תעלומות לב ופנימית הלב שמתאחדת עם המוח בבחי' תרין ריעין דלא מתפרשין.**

מצוות הצדקה גורמת ל'עטרת תפארת שיבה', שתפארת שיבה הכוונה להדרת פנים, כמו אדם בעל זקן שיבה מרשים.

הדרת הפנים מתגלה בהארת פני ה' אלינו, המתבטאת אצלנו בגילוי פנימיות הלב. הארת הפנים בנפש פועלת שפנימיות הלב – הרצונות הבהירים שלי – מתאחדים עם המוח, והם יחד 'תרין רעין דלא מתפרשין' כמו שני חברים שלא נפרדים.

[הארת הפנים נובעת ממסתרי הלב (תעלומות לב), שאנחנו לא מודעים להם – רצונותינו הפנימיים, ובכח הצדקה ה' 'דוחף' החוצה את מסתרי הלב כך שיהיה אפשר לחוש אותן בתחושה הפנימית של הלב, ואז המח מתאחד ופועל יחד עם פנימיות הלב.]

המוח מאוחד תמיד עם פנימיות הלב, רק שלרוב מסתרי הלב לא מתגלים לפנימיות הלב, ולכן אינם מאוחדים בתחושה.

מעלת פנימיות הלב – חיבור הלב והמח

> **כי חיצוניות הלב אינה מתאחדת עם המוח שהמוח ברשותו להשכיל ולהתבונן בגדולת א"ס ב"ה. ואעפ"כ חיצוניות הלב אינה ברשותו. אבל פנימי' הלב היא מתאחדת ממש עם המוח. ומחמת הצדקה נעשה בחי' ריח המשיב את הנפש ומאיר גילוי המוח להתאחד בפנימית הלב.**

בשונה מפנימיות הלב שהיא הרצונות שלנו, חיצוניות הלב הינן הרגשות שלנו (את החיצוניות אנחנו חווים תמיד, אמנם את הרצונות שלנו מתגלים כאשר אנחנו 'משקיטים' את הרעשים ומתגלה למה הלב שלנו באמת שייך). חיצוניות הלב, הרגשות, אינן מתאחדות עם המוח – שהרי האדם יכול להתבונן ולחשוב המון דברים ובכל זאת הרגשות שלו לא יפעלו בהתאם לכך (ובפרט בהתבוננות בגדלות ה' שניכר הפער בין מה שאני חושב עליו לרגשות שלי).

לעומת זאת, פנימיות הלב – הרצונות האמיתיים שלנו, יכולים להתאחד עם המוח ממש, כך שהמוח יפעל על פיהם לגמרי.

[אמנם, ביום-יום הרצונות האמיתיים שלנו לא מגולים לנו בבהירות], אך כאשר אדם (על ידי הצדקה) מרגיש את זיקתו לה' – הארת פני ה' – רצונותיו מתגלים ואז גם המוח שלו יחשוב על ה'. זאת משום שהצדקה גורמת להתקשרות של עצם הנפש עם כל הכוחות – כ'ריח ניחוח', כמו שאדם מריח ריח טוב, ונפשו מתקשרת יותר עם הגוף.

השמחה הנגרמת מפנימיות הלב

> **וזהו שמן וקטורת ישמח לב.**

הפסוק אומר "שמן וקטורת ישמח לב" והכוונה היא שדוקא השמן – הוא הנרות – והקטורת יחד, הם המשמחים את הלב (אם רק הרצונות שלי מגולים לי והמח קשור בהם ('ריח' הקטורת), אך הרגשות שלי לא מונחות שם ולא קשורות לכך (הארת המנורה); וכן להיפך, אם אני מתרגש מאלוקות (מנורה) אך לא בהיר לי שאני רוצה את ה' – אין שמחה בלב, ישנו 'פער' כלשהו ואין התיישבות והתרחבות בלב).

> **זה הקב"ה דכתיב צור לבבי. דכמו שהלב ממשיך חיות לכל האיברים. כך הנה כתיב ואתה מחיה את כלם. ושמחת הלב היינו בחי' גילוי פנימיות דהיינו בחי' פנימית אור א"ס ב"ה אין ערוך אליו כו'.**

ה' נקרא 'לב' כמו שכתוב "צור לבבי וחלקי – ה'". ה' נקרא כך, כי כמו שהלב מחיה את הגוף והאברים מרגישים שהוא מקור החיות שלהם – כך גם ה' מחייה את העולם, והעולם מרגיש שה' הוא מקור החיות שלו.

לאור המתבאר כי עבודת הנר והקטורת גורמות ליחוד פנימיות הלב (רצונות פנימיים) עם המוח ולגילוי המח בלב (ברגשות) – מובן מדוע אז הלב של ה' (והנשמה 'חלק אלוק ממעל ממש') שמח. הלב מרגיש 'נוח' עם המח מחובר לפנימיות שלו בכל החיים, וכך היא גם שמחת ה'לב' של ה' – ההשפעה בה ה' מחיה את העולם הינה בשמחה רבה, כאשר היא נובעת מהארת פניו שנוגעת גם למידות (-המקביל לרגשות באדם) העולם.

מעלת מצוות הצדקה

> **וע"י הצדקה שהוא בחי' בטול היש לאין שנותן חיי נפשו מיגיעו. נמשך מלמעלה המשכה ליש מאין ממש הוא בחי' פנימית אור א"ס ב"ה ממש.**

מצות הצדקה הינה 'בכל מאדך'. והיינו כאשר האדם נותן את הכסף שלו לעני, הוא נותן היגיעה שלו לפרנסתו לצורך החיים הגשמיים שלו (כמו מזון וביגוד) – אז הוא 'מוותר' על נקודות מאד עצמיות אצלו, הקיום שלו – בשביל ה' והזולת. התנועה הזאת ממשיכה את פנימיות הלב של ה' להשפיע בשמחה רבה לעולם – פנימיות אור אין סוף.

האם הרצון משתנה או רק מופיע?

> **וזו היא בחי' עושים רצונו של מקום. כי הנה רצון הוא בבחי' שינוי. ואני הוי"ה לא שניתי כתיב. אלא ישראל עושים רצונו ש"מ להיות התפשטות רצונו ית' בבחי' מקום שהן הן המצות שהן רצונו ית' המלובשות בעשי' גשמית בבחי' מקום וזמן.**

לכאורה איך יכול להיות רצון של ה'? הרי רצון זהו דבר הנתון לשינוי, והקב"ה לא נתון לשינוי – "אני הוי' לא שניתי"! אלא שישראל הם "עושין רצונו של מקום" – עושים לו את הרצונות. והיינו כמו שנתבאר כעת לעניין הצדקה, היהודי מגלה קשר עצמי שלו מעבר לקיום שלו (חיי נפשו) – לה'. כשישראל מקיימים כך את התורה והמצוות ונותנים את חיי נפשם לה' (שנובע מהקשר העצמי שלהם לה') – הם מגלים את ההתקשרות העצמית שיש לה' בתורה ובמצוות שיש במציאות (והיינו שאלו לא רצונות משתנים אלא רצונות עצמיים).

> **ותרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן הם תר"ך עמודי אור. כמו עמוד המחבר מעלה ומטה להיות אוא"ס שבבחינת פנימית שלמעלה מעלה מגדר עלמין שורה ומתלבש בבחי' רצון בתרי"ג מצות דאורייתא וז' דרבנן המלובשות בגשמיות.**

לפיכך סך המצוות (מדאורייתא ומדרבנן) עולה תרך, והיינו 'תרך עמודי אור', עמודים המחברים מלמעלה (תרך אותיות כתר) עד ללמטה (קיום המצוות פה בעולם הזה). במצוות יש יכולת 'לחבר' את הפנימיות של האוא"ס עם המציאות התחתונה כמו שהתבאר כעת, כי הפנימיות של האוא"ס שורה ברצון של ה' בכך שישראל יקיימו את המצוות באופן של התקשרות עצמית (כבצדקה כנ"ל).

פניית עצמות ה' בזכות מצות הצדקה

> **ולכך נק' מעשה הצדקה כובע ישועה. כי ישועה מלשון ויושע ה' אל הבל כו'. שפונה אל תפלתו דהיינו שגורם להיות הקב"ה פונה בעצמו ובכבודו להמשיך גילוי עצמותו ומהותו ממש. וגילוי זה מתחלק לש"ע נהורין והוא מקור התפארת שיבה בחי' הדרת פנים**

מעשה הצדקה נקרא "כובע ישועה", כי ישועה פירושה פנייה והתרצות, כמו "ויושע ה' אל הבל". מצוות הצדקה גורמת לפנייה – 'ישועה' – של ה' אל האדם. הפנייה היא מה' בעצמו ממש, והיא מתחלקת לש"ע אורות – הארת פני ה' – ומגלה לנו את הדרת פניו של ה' – 'תפארת שיבה'.

> **כדכתיב גבי כהנים ומגבעות תעשה להם לכבוד ולתפארת שהמגבעות שהם בחי' הכובע ישועה נמשך להיות בחי' תפארת שיבה והדרת פנים.**

הכהנים היו לובשים מגבעות. המגבעות מסמלות את ההארה הפנימית ששייכת לראש, למעלה מההארה של 'עטרת שיבה' שהיא דומה לזקן – מההארה הפנימית של הכובע – הארת פני ה' (בעצמו) – נמשכת הארת הפנימיות מאוא"ס של הדרת הפנים.

> **וזהו עטרת תפארת שיבה וכ"ז בדרך צדקה תמצא כי מבחי' צדקה נעשה בחינת כובע ישועה להמשיך בחינת הדרת פנים יאר ה' פניו בחינת פנימיות כנ"ל.**

"עטרת תפארת שיבה" (הרצונות הפנימיים), מתגלה דווקא מכח מעשה הצדקה שכן כאמור: מעשה הצדקה מגלם קשר עצמי עם ה'; לפיכך ה' עצמו מגלה גם קשר עצמי; מכך ישנה הארת פני ה' ('ריח ניחוח'); הארת פני ה' 'משיבה את הנפש' – מגלה את הדרת הפנים, את הרצונות האמיתיים שלנו.

הקטרת האיברים – אז תתענג על הוי'

> **ואחר כך בחינת איברים. שבקרבנות היו שני דברים דם וחלב. והדם קודם לנרות. וקטורת היא בחינת בכל לבבך והאיברים שהן החלב היה אחר הנרות והקטרת.**

הסדר המובא ב'אביי הוה מסדר' הינו: דם, נרות, קטורת, איברים. הדם והאיברים שניהם בקרבן התמיד אך הינם דברים שונים כדלקמן.

עד עכשיו התבארו הדם (-הקרבת ותשוקת הנפש בהמית להתקרב לה'), הנרות (-הארת אור והפניית מדות הלב לקדושה), והקטורת (-העלאת הגשמיות, מצוות בגשמיות המגלות את הרצון העצמי של ה' ומחברות בין פנימיות הלב למח).

כעת נבא להבין מהי 'הקטרת האיברים' אחר כל התהליך הנ"ל:

> **והענין כי החלב הוא בחי׳ התענוג כמו שאנו רואים שמי שהוא בעל תענוג יש לו רבוי חלב. והיינו להיות כל חלב להוי״ה שיתענג על ה׳ בשמחה ובטוב לבב מרוב כל ולא יהיה לו תענוג אחר כלל ועי״ז והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך כו׳. ואנכי ממש מצוך כו׳ שעי״ז יהיה בעיניו מתיקות התורה כו׳:**

חֵלֶב- הוא מעיקרי האברים המוקטרים על המזבח - הינו שומן. מי שיש לו המון שומן וחֵלֶב זה מעיד על ריבוי התענוג שלו, הוא אדם שיודע להתענג... 'הקטרת החלב' פירושה להעלות ולהקריב גם את התענוג שלי לקדוש ברוך הוא - להתענג על בורא עולם ולא משום דבר אחר.

זוהי עבודת ה' בשמחה "מרב כל" - לא חסר לי שום דבר אני מלא בענג מה'. זהו מה שמתרחש בהמשך הפסוק אחר "בכל לבבך (דם), ובכל נפשך (מנורה), ובכל מאדך (קטורת-צדקה)" - "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך", הוא חש כיצד כל התורה היא ציווי וגילוי של ה' ממש ('אנכי'[16]) כך שכל התורה היא שעשוע וענג של בורא עולם.

חנוכה – חינוך ע״י מתנות

> **ה. ומעתה נבא לבאר ענין חנוכה מה שמברכין להדליק נר חנוכה. ומה ענין חנוכת המזבח וחנוכת הבית.**

כעת, נבא להבין את השאלה הגדולה: מהו ענייננו של חנוכה? מדוע מברכים 'להדליק נר חנוכה'? ומהו עניין חנוכת המזבח וחנוכת בית המקדש.

> **הנה כתיב חנוך לנער ע״פ דרכו. שהוא כשרוצים ללמדו. והרי הוא רחוק מזה צריך לחנכו. והחינוך הוא במתנות רבות שנותנים לו.**

"חנוך לנער על פי דרכו", את 'חינוך' הבית נלמד מחינוך הילד. חינוך ילד בא דווקא בדבר שהוא רחוק ממנו ומתנהג לא בהתאם (כמו שילד שאוכל עם הידיים, צריך לחנך אותו לאכול עם סכין ומזלג)... כל חינוך הוא בדבר רחוק ממני שרוצים שהוא יהיה קרוב אלי וחלק ממני.

[16] כאשר אני אומר 'אנכי' זוהי מהדרכים היחידות לרמז על עצמי ממש...

כדי שילד יאכל עם סכין ומזלג מבטיחים לו שאם הוא יאכל עם סכין ומזלג הוא יקבל מתנה – "על פי דרכו", מחנכים את הילד באופן שמתאים לכלים שלו, במתנות. אם כן, חינוך הוא על ידי מתנות.

הקטנות והגבולות לא מאפשרים להכיר את ה'

> **אך הנה כתיב נער הייתי שרו ש"ע אמרו שהחיות המתפשט בכל העולמות לכל חד לפום שיעורא דיליה הוא בבחי' נער. וכמ"ש והוא נער את בני בלהה כו'.**

"נער הייתי" כך אומר השר של עשיו. עשיו הוא במקום בו החיות אלוקית נמוכה – חיות של נער, קטנות. זוהי החיות האלקית שמחייה את כל העולמות אפילו הכי נמוכים. וכפי שעל יוסף נאמר שהוא "נער את בני בלהה" – הוא קטן מבני בלהה.

> **שם הקטנה רחל. ה' קטנה בחי' מל' ה' אחרונה של שם הוי"ה להיות ומלכותו בכל משלה. להוות הנבראים מאין ליש הוא בבחי' קטנה לפי שהיא בבחי' גבולים ומצרים.**

בשם הוי"ה האות ה' השנייה היא נקראת 'רחל הקטנה'[17], והיא מסמלת את מידת המלכות. מידת המלכות גם היא 'קטנה' מכיוון שהיא מולכת בכל המציאות, בנבראים שהם תחתונים ושפלים.

> **ולגבי א"ס ב"ה שכשמו כן הוא אין לו סוף כו' נק' כל כללות החיות בשם קטנות שאין ערוך אליו ית'.**

בעצם, לגבי האוא"ס כל החיות של העולם נחשבת קטנות, שכן מכיוון שהוא אין סופי – לעומתו הכל ממש קטן (אין הבדל בין אחד מאין סוף לבין מליון מאין-סוף).

> **ולכן כתיב מי יקום יעקב כי קטן הוא. כי יעקב מבריח מן הקצה אל הקצה ומאחר שיש קצה בראש וקצה בסוף הרי יש לו בחי' גבול וה"ז בבחי' קטן לגבי א"ס ב"ה.**

לכן גם יעקב נקרא בלשון קטנות – "מי יקום יעקב כי קטן הוא". יעקב הוא מחבר בין הקצה הכי עליון של העולמות לבין הקצה הכי תחתון – הוא מגלם את ה'קו',אור ה', המהווה את כל העולמות. אמנם למרות שהוא מחבר את העולמות הכי גבוהים עם הכי נמוכים – הוא עדיין 'קטן' ביחס לאור ה' האין סופי, שכן הוא עם גבול – יש לו שני קצוות-גבולות.

---

[17] כמו שנלמד באריכות ב'מאמר השבועי' של פרשת ויצא.

ריבוי מתנות – היציאה מהמגבלות

> וכדי להמשיך אוא"ס ב"ה ממש בקרבנות דם התמיד ונרות וקטרת ואברים היה המזבח קטן מהכיל ולכן התנדבו הנשיאים לחנוכת המזבח רבוי מתנות לחנך את המזבח והיה מתנתם מרובה מזה שהקריבו עליו בכ"י את הכבש אחד כו' שהקריבו משל צבור של כל ישראל. והנשיאים לפי שהיו במעלה יותר משאר כללות ישראל נתנו לחנוכת המזבח מתנה מרובה קערות כסף ופרים וכבשים ועתודים כדי שיהיה כח בקרבנות של ישראל להמשיך אור דבר יום ביומו בקרבנות של כל יום ויום.

הרי כפי שלמדנו במאמר, על ידי סדר העבודה בדם, נרות, קטורת ואברים – ה' עצמו מאיר פניו ומתגלה בעולם. אם כן, כיצד יכל המזבח הגשמי והמוגבל להכיל בתוכו את האור אין סוף המתגלה על ידם?

לכן המזבח היה צריך 'חינוך' – 'חנוכת המזבח' – להרגיל אותו למשהו הפוך ממנו לגמרי. את החינוך עושים עם מתנות וכדי 'לחנך' אותו לדם התמיד, הנרות, הקטורת והאברים – היה צריך לתת 'מתנות' למזבח.

לפיכך לחנוכת-חינוך המזבח התנדבו הנשיאים שלל דברים – קערות כסף, פרים וכו' – כדי לתת מתנות ש'ירגילו' את המזבח להיות כלי[18] להשראת אור אין סוף ב"ה על ידי עבודת כללות ישראל (בשליחות הכהנים) בכל יום ויום.

כמו כן גם בחנוכה היה צורך 'לחנך', כדלהלן:

שאיפת היוונים ומעלת ישראל

> וכך היה ענין הנרות דחנוכה בימי חשמונאי שהיונים לא בקשו לשלוח ידם רק להשכיחם תורתך ולהעבירם כו' וכמארז"ל (בב"ד פ' ט"ז ופ' מ"ד) שאמרו כתבו לכם על קרן השור כו'.

היוונים רצו לגרום לישראל לשכחת התורה ולעזיבת המצוות (ולא למוות גשמי), הדבר מתבטא בכך ביתר שאת בדרישת היוונים לכתוב על 'קרן השור', 'אין לכם חלק באלוקי ישראל'. מדוע דוקא 'קרן השור'?

- כעת נסביר את הפער שבין היוונים לבין ישראל ומתוך כך יובן מדוע היוונים רוצים להשכיח את התורה מישראל.

> ופי' לפי שכל העובדי כוכבים יש להם נה"ב מפני שור אלא שהם מקבלים מבחי' הפסולת והשמרי' בחי' קרנים וטלפים שמרים ופסולת שאין עולים ונכללי' בקדוש' פני שור

[18] במתנה יש כח 'לחנוך' משום שהיא מעבר לרגיל – ובכך היא מוציאה את מקבל המתנה מהגדרים הרגילים המוגבלים (-הוא לא ציפה למתנה, כך שזה פתח אותו למשהו שהוא לא הכיר).

> **שבמרכב' שנושאות את הכסא ודמות אדם שעליו מלמעלה שכח זה רק בהנפש אלקית שהוא מבחי' אדם שעל הכסא.**

כאמור בתחילת המאמר, הנפש הבהמית שלנו שרשה בחיות הקודש; אמנם גם לגויים יש נפש בהמית – היא הנפש שמחייה את גופם.

אך ההבדל הוא שהגויים מקבלים מהפסולת של חיות הקודש – כמו ציפורניים וקרניים בבהמה פה בארץ – שאלו אינן חלק 'חי' מהבהמה. בניגוד לכך, נפש הבהמית של ישראל היא מפני שור שבמרכבה והיא יכולה 'לשאת את הכיסא' ולהתכלל בקדושה לגמרי, כפי שהובא בתחילת המאמר.

הסבה שהנפש הבהמית של ישראל היא יכולה 'לשאת את הכסא' ולהתכלל באלוקות היא משום שהם שייכים ל'אדם שעל הכסא' – שרש הנפש האלוקית, והיא המגלה ומלמדת לנפש הבהמית את מציאות ה' (כנ"ל בהתחלה, 'אחד' ו'ברוך שם כו'). מכיוון שלגויים אין נפש אלוקית – אין מה שיכול להאיר בנפש הבהמית שלהם את זה שה' שורה ומחייה אותה, וממילא נעבעך הם נשארים פסולת.

> **והנה"ב היא מבחי' אדם שבחיות שבמרכבה ודמות אחד לארבעתן. ודמות פניהם פני אדם. ולכן יש להם כח להמשיך אור א"ס ב"ה ממש.**

בחיות המרכבה ישנה בחינת אדם – ומשם נמשכת הנפש בהמית של ישראל[19]. הלכך, כאשר הנפש האלוקית מאירה בנפש הבהמית אז היא יכולה להמשיך את אור אין סוף ממש לשרות עליה, כי גם בכוחה יש התאמה לאלוקות (היא 'אדם' ופניה פני אדם, כך נאמר על כל ד' החיות שבמרכבה).

> **והיונים נתקנאו בישראל ורצו שגם ישראל יכתבו על קרן השור שיקבלו מבחי' קרנים וטלפים כנ"ל שלא ליכלל בקדושת אדם העליון. וזהו שאין לכם חלק כו'.**

היוונים קנאו בעם ישראל בכך שיש להם נפש אלוקית שעל ידה הם יכולים לחבר גם את מציאותם הטבעית לקדוש ברוך הוא.

לפיכך היוונים רצו להחדיר בישראל שהם גם יקבלו מבחינת 'קרן השור' – הפסולת של השור שלא שייכת בהתרוממות; ולכן הם גם דרשו לכתוב על 'קרן השור' 'אין לנו חלק באלוקי ישראל' – בדמות האדם, הנפש האלוקית שבכחה להעלות את הנפש הבהמית שלנו.

> **והישראל היו חלשים ומעטים בזמן ההוא ואעפ"כ מסרו נפשם על קדוש השם ובכח מס"נ הי' להם כח להמשיך אור התורה מחדש והמשכ' זו היא בבחי' חנוכה בחי' מתנה**

---

[19] אמנם – כפי שגם היה נשמע כאן במאמר לפני כן – בחסידות מוסבר פעמים רבות ששורש הנפש הבהמית הוא אכן מפני שור שבמרכבה.

מרובה המשכת כובע ישועה להיות עטרת תפארת שיבה כו':

אמנם ישראל היו חלשים באותו הזמן, ולכאורה חלילה לא שייכים כבר בגילוי אור ה' אליהם והם צריכים 'חינוך' מחדש על מנת להיות כלים לאור.

בכח מסירות נפשם על המצוות (שהוא כמעשה הקטורת והצדקה, גילוי של קשר עצמי עם ה') – הם זכו 'לחנוך' מחדש את המזבח ואת המנורה, על ידי המתנה הרבה שהתגלתה – ה' עצמו פנה להאיר (כמעשה הצדקה) בהמשכת אור התורה מחדש, כך שהם פעלו את גילוי הדרת הפנים "עטרת תפארת שיבה".[20]

הלל – גילוי ההעלם

ו. וזהו ענין הלל והודאה כי הלל הוא ל' שבח וגם לשון בהילו נרו כו'. הארה בבחי' גילוי

אם כן, עניין נס החנוכה היה גילוי של אור ה' עצמו בהארת פנים. על כן מובן מדוע בעקבות חנוכה תקנו 'הלל': הלל, מעבר לכך שהוא לשון שבח – הוא לשון הארה מגולה "בהילו נרו" – בהארת הנר (עם הילה שניתן לראות).

וזה נמשך מזה כי מחמת השבח שמשבחים את האדם במעלות ומדות שיש בו מעוררים את המעלות ומדות שבו לצאת מהעלם לגילוי.

שני משמעויות אלו למלה 'הלל' הינן משום שפירוש אחד מביא את השני: כאשר מהללים בן אדם ומספרים בשבחו – זה גורם לו להוציא את עצמו ואת תכונתיו מן ההעלם לגילוי, הוא כבר לא מתגבר להעלים על עצמו אלא מתפשט ומתגלה בשמחה.

וזהו הללויה שיצא שם י"ה מהעלם לגילוי להיות בחי' יו"ד חכמה כו' מלמעלה מן החכמה כי חכמה כ"ח מ"ה בגימטריא אדם והמשכת בחי' אדם שעל הכסא הוא מבחי' שלמעלה מעלה מבחי' אדם הוא בחי' אור א"ס ב"ה ממש ועי"ז נעשה בחי' שם י"ה תרין ריעין דלא מתפרשין

מכיוון שהלל עניינו להוציא מן ההעלם לגילוי (להאיר), מובן כי פירוש המילה "הללו-יה" היינו להלל ולגלות את שם י"ה: שהאור שלמעלה מה-י' יהפוך להיות י' ויתייחד עם ה-ה'.

---

[20] יש לשאול מה היא מדוע הארת הפנים ואור התורה נחשב מתנה מרובה הרי כתוב חנוך לנער ע"פ דרכו – המתנה צריכה להיות מתאימה למחונך, והיינו משהו פה בעולם?
לכן נראה שהארת הפנים ואור התורה התגלו בנס פך השמן הגשמי, בו השמן הספיק שלא ע"פ הגדרים הרגילים, ולכן הוא מתנה המרובה.

[מהו האור שלמעלה מה-י'?] ה-י' מבטאת את ספירת החכמה (כפי שהוזכר בריש המאמר), וחכמה נוטריקון 'כח-מה', הכח להרגיש 'מה' – בטל לפני ה'. זאת מתבאר בפרט מכך ש'מה' הוא בגימטריא אדם – היינו אדם שעל הכסא, שרש הנפש האלוקית הבטלה לה'.

כדי להמשיך את ה-י', האדם – צריך אור שלמעלה מהאדם. האור הזה הינו האור אין סוף [המתגלה בחנוכה מכח מסירות הנפש שהייתה ליהודים] שמתגלה בהארת פנים בנפשותינו ובכך הוא מגלה את 'הדרת הפנים' כנ"ל. הדרת הפנים מגלה לנו בבהירות מהן הרצונות האמיתיים שלנו (פנימיות הלב) ומאפשרת למחשבה להתחבר איתה (המח) – ובכך יהיה 'תרין רעין שלא מתפרשין' ויתגלה שם "י-ה"[21] על ידי "הללו(-גלו-)י-ה".

> ואח"כ הללו את שם ה' להיות המשכת חכמה במדות שתהיינה גם המדות בבחי' בטול לך ה' הגדולה כו'.

אחרי ההלל של הילול י"ה, שה-י' מאירה ב-ה', (שפנימיות הלב, החכמה, מאירה במח, הבינה) – אזי ממשיך הפסוק "הללו את שם הוי'" – אנו מהללים כדי להוציא מההעלם את כל שם הוי'. כוונת הדבר היא לגלות את המדות האלוקיות (ו-ה, ששת המדות והמלכות) – "לך ה' הגדולה והגבורה כו'". זאת על ידי הארת החכמה במידות – שגם במידות יאיר הביטול לה' של החכמה (כמו בהטבת הנרות כנ"ל בריש המאמר).

> אך כ"ז ההילול והשבח להמשיך מההעלם לגילוי הוא ע"י עבדי ה' שהם בבחי' עבדים שמקבלים עליהם עומ"ש בבחי' שום תשים כו' וכמ"ש במ"א שבחי' הלל והשבח הזה והמשכה זו היא בחי' מאה ברכות שחייב אדם לברך בכל יום שהוא בחי' הברכה והמשכה מהעלם אל הגילוי.

אמנם אומר הפסוק שאת כל עבודת ההילול – גילוי שם ה' עושים דוקא עבדי ה', "הללו עבדי ה'". העניין של עבדים הוא שהם מקבלים על עצמם את עול האדון גם ללא שום הבנה והסבר. קבלת עול מלכות שמים, עבודת עבד, לעשות את המצוות כי ה' אמר – היא דווקא זאת שמגלה את ה' והארת פניו אלינו, [וכמו שכבר התבאר שרק אחרי קיום מצווה במסירה מהנפש (בצדקה, או מסירות נפש ממש) – אפשר להמשיך את הגילוי של ה' להתגלות בשם הוי'.]

מכיוון שכל 'הַבְּרָכַת'-המשכת אור ה' בעולם תלויה דוקא בקבלת העול בקיום מצוות מעשיות – לפיכך תיקנו חז"ל חיוב (-קבלת עול על מנת לפעול) מאה ברכות (-המשכות). בכך מתבאר מדוע בחנוכה תיקנו חז"ל 'ברכה על הנר' – המשכה על גבי קיום מצווה מעשית בגזירת מלך.

> וזהו יהי שם ה' מבורך מעתה ועד עולם. מעתה מהתחל' הזמן שהוא בבחי' מלכותו ית' שאז שייך ל' זמן מלך מלך כו'

[21] החכמה, ה-י' כאן היא הרצון הפנימי האמיתי (פנימיות הלב) הבא בבהירות; כאשר הרצון הפנימי מתגלה בחכמה – מיד המחשבה, הבינה – ה-ה', יכולה להזדווג ולהתחבר איתה.

> כמ"ש במ"א ועד עולם היינו שיומשך ויתפשט עד סוף כל המדרגות שיהי' גילוי אלקות כו'.

ממשיך המזמור הפותח את ההלל בפסוק הבא "יהי שם הוי' מבורך מעתה ועד עולם" – אחר עבודה זו של הילול וגילוי אור ה' (מתוך קבלת העול) – ה' מתגלה בכל פרטי המציאות גם הנמוכים ביותר. מידת המלכות היא שייכת בזמן (בניגוד לה' בעצמו שלא ניתן לומר עליו זמן), ולכן הפסוק אומר "יהי שם ה' מבורך" – ששם ה' יומשך ויתגלה, "מעתה" – מעכשיו, באופן של זמן, והיינו ממידת המלכות – "עד עולם" – עד סוף כל המדרגות והמציאות התחתונה ביותר, העולם-העלם הגדול ביותר.

הודאה, שוב – להודות בקיום אור ה' במציאות

> וכ"ז בחי' הלל והללויה להמשיך מההעלם אל הגילוי.

כל זה זוהי עבודת ה'הלל' עבודה של המשכה ממה שנעלם – אור ה' – לגלות אותו.

- כעת אדמו"ר הזקן יבאר את עניין ה'הודאה' בחנוכה:

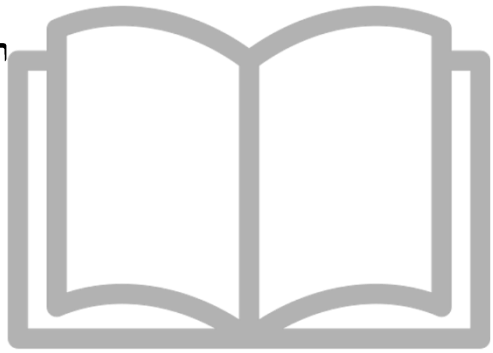
> אבל בחי' הודאה הוא בחי' שוב שצ"ל רצוא ושוב ולמעלה נק' מטי ולא מטי שבאמת אין אא"ס ב"ה בגילוי ממש בזה"ז כ"א לע"ל ונגלה כבוד הוי"ה כי עין בעין כו' משא"כ עכשיו אין הגילוי רק בבחי' קול דודי דופק אני ישנה ולבי ער כו' ומשחרב בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה כו' ונמשך מזה בחי' הודאה ובטול לאור א"ס ב"ה הנמשך בתורתו ועבודתו. ודברי אשר שמתי בפיך. ואשים דברי בפיך. אני המשנה המדברת בפיך כו':

ההודאה היא לקחת את הבחינה הפנימית ולחיות איתה במציאות הרגילה, היומיומית שלנו. שהרי ה'הלל' – גילוי אור ה' – בהיותינו בגלות אינו תמידי כבגאולה (בה "עין בעין יראו" – יהיה הסתכלות וראיה תמידית שלנו בקדוש ברוך הוא) ואנו רק שואפים אליו ורצים אליו ב'רצוא' לעתים. בגלות המציאות היא ש"קול דודי דופק" – מתגלה – אך "אני ישנה", ויחד עם זאת גם "לבי ער"... לפיכך כחלק מ'דופק החיים' שלנו כיהודים אנו צריכים ללמוד לעבור בים תנועות אלו: להשתוקק ולהיות חלק מהגילויים של ה', וגם לנחות ולעבוד את ה' במציאות היומיומית שלנו ללא הגילויים.

לפיכך עבודה זו נקראת 'הודאה', אני מסכים שהאמת היא אור ה' למרות שזה לא מתגלה.

עבודת ה' בלי הגילוי המוחשי בזמן הגלות היא בלימוד התורה – "מיום שחרב בית המקדש אין לו לקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד". כאשר אנו מודים על הריחוק שלנו מהגילויים של ה' ממש ואנו מכירים בגילויים שה' שם לנו גם בזמן הגלות – דברי התורה – מתחדשת עבודה של

ביטול והודאה-הסכמה בפני דבר ה' המאפשר גם לשכינה להתגלות בפינו ממש "אני המשנה מדברת בפיך".

נקודה למחשבה

- נתינת צדקה בדרך כלל מתחילה מתחושה של רחמים שגורמים לי להשתתף בחסרנו של הזולת ולמלאות את חסרונו. אע"פ שמילוי החסרון הוא רק ההוצאה לפועל של הרחמים אפשר לחוש בו שהוא מגלם בתוכו תחושה של אחדות בה אני והוא, הזולת, לא יכולים להיות אחד בלי השני, כמו שהוא צריך אותי גם אני לא יכול בלעדיו; זה מתבטא בכך שאני מוכן לתת לו את "חיי נפשי" – הכסף בו אני קונה את האוכל שלי. אמנם אם נביט עוד יותר פנימה נוכל לשים לב שכל האחדות הזו ונתינת החיים הם רק תוצאה ודרך ביטוי של קשר עצמי שאינו מוסבר כלל. אפשר לראות זאת בכך שאחרי נתינת הצדקה נוצר אמון בין הנותן והמקבל – מה שלא היה עד הנתינה בפועל, אפילו כשעמדתי לתת ועוד לא הנחתי את המטבע (או השטר...) ביד של העני.

כך גם בחנוכה אפשר לשים לב איך שכל התחושה החמימה של הנרות והאור נובעים מכך שה' בעצמו קשור אלינו ורוצה בנו.
כל זה יכול קצת להסביר לנו למה מצוות הצדקה (-הנתינה בפועל) בה הקשר העצמי גורם לנו לתת ולהאיר לזולת – מזכה אותנו שה' בעצמו יאיר לנו מאורו.

לעילוי נשמת

החייל הקדוש ליאור בן שרית סיוה הי"ד

שנרצח על קידוש ה' ביום י"ג אדר תשפ"ד

לעילוי נשמת:

הצדקת מרת מרים מטילדה בת רלה שנפטרה ללא זש"ק
ר' משה צבי בן חיים יוסף
ר' חיים יוסף בן יהושע צבי
מרת חיה גיטל בת רייזל
אביגדור אהרן דב בן אברהם חיים

♦♦♦

לזיווג הגון לאברהם בן נעמה

לרפואת ארבעת הצדיקים אוהבי ישראל:

הרה"ח יצחק פיוויש בן ברוינא מלכא שליט"א
הרה"ח בנימין דב בן רחל סימא שליט"א
הרה"ח מנחם בן ציון בן גוטע פערל שליט"א
הרה"ח שניאור זלמן מרדכי בן שיינא נעטל שליט"א

ישלח להם ה' יתברך רפואה שלימה מן השמים בקרוב ממש!

חוברת זו מחולקת ללומדי המאמר השבועי.

רוצים חוברות בישיבה ואין לכם?

אפשר להתקשר למספר המופיע מאחורי החוברת או לשלוח מייל.

תרומות יתקבלו בברכה

לתרומות והקדשות חייגו 058-630-1888

לקבלת החוברת במייל:

mamar.shvuei@gmail.com

●●●

להצטרפות לדיונים על המאמר השבועי

בקבוצת המייל שלנו:

mamar.shvuei@gmail.com

לתרומות בביט/פייבוקס/באתר:

054.779.3987

יש לציין 'עבור המאמר השבועי'

הַמַּאֲמָר הַשְּׁבוּעִי

מיזם "הַמַּאֲמָר הַשְּׁבוּעִי" בא לתת לכל אחד ואחד את האפשרות ללמוד חסידות בהעמקה ובהבנה, תוך דגש על חיבור התורות העמוקות לחיי היומיום שלנו.

במסגרת זו לומדים מידי שבוע מאמרי חסידות יסודיים בהבנה, בעמקות ובבהירות.

לכולם ברור שה' מנהל את העולם. אך האם הוא גם מחנך אותו?

המאמר שלנו השבוע מלמד אותנו על חינוך. על חינוך שמגיע מפנימיות הלב. חינוך על ידי מתנות למעלה מהגבולות. ולקבל חינוך מה', נותן דלק (ושמן) לפחות לשמונה ימים...

מאמר על דרכי השגת אהבת ה' וגילויה על ידי חג החנוכה. חג אורים שמח!